

1. BİLGİ ÇAĞI

Medya, artık yaşadığımız toplumun her alanında yer alıyor. Genel anlamda **gazeteler, dergiler, radyo ve televizyon kanalları** akla gelse de medya çok daha geniş kapsamı olan bir kavramdır. Günümüzde medya çok geniş bir alanı içine alıyor ve teknolojinin gelişimi bu alanı her gün daha da genişletiyor. Gelişen bu **medya sayesinde dünyanın en ücra köşesine dahi bilgi gönderip oralardan da bilgi alabiliyoruz.**

MEDYAYI NEDEN IZLERIZ?

Bu soru üzerine düşünecek olursak; **medya sayesinde yakın ve uzak çevremizden, siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerden haberdar olur, dünyadaki yerimiz hakkında bilgi alır ve hava, yol durumunun nasıl olacağını öğreniriz.** Ben kimim, biz kimiz, nerede nasıl davranılır, hangi sinemada ne izlenir, toplumun geneli ne düşünüyor, olaylar karşısında insanların genel yaklaşımları nelerdir sorularının cevaplarını da medyadan doğru bir şekilde öğrenmek isteriz. Ayrıca medya, **eğlenceli vakit geçirme, sosyalleşme, kamuoyu oluşturma** amacıyla da başvurulan önemli bir araçtır.

DIJİTAL SORUMLULUKLARIMIZ

İletişimin çeşitli araçlarla sağlandığı günümüzde **internet, iletişimin en hızlı yolu** hâline gelmiştir. İnternet, sadece iletişimi kolaylaştırmamış, bireysel ve toplumsal iletişimi yeniden tanımlamış ve kendine özgü bir alan oluşturmuştur. Böylesine hızla büyüyen bir ağı kontrol etmek çok kolay olmasa da her devlet kendi hukuku ile İnternet ve sosyal ağ platformlarını düzenlemektedir. İşte böyle bir İnternet ortamında kendimize düşen sorumluluklarımızı bilmemiz gerekmektedir.

A) Kendimize Karşı Sorumluluklarımız

- **Sanal ortamda uygun adlar kullanın.** Gerçek hayatta olduğu gibi sanal ortamda da kullanıcıların birbirlerini tanımaları için bir isim kullanmaları gerekmektedir. Fakat kullanıcı adı seçerken dikkat etmelisiniz. Sosyal ağlarda yazdıklarınızın tamamı bir yerde kaydedildiğinden bu verilere, farklı kişiler tarafından ve hiç beklemediğiniz zamanlarda erişilebileceğini unutmayın. Yazacağınız her şeyin kalıcı olduğunun farkında olup bilinçli davranın. Bu yüzden sanal ortamda kullanıcı adı olarak uygun bir isim ya da takma ad kullanmalısınız.
- **Sanal ortamdaki arkadaşlarınızı gerçek hayatta iletişim kurduğunuz, tanıdığınız kişilerden seçin.** Geniş bir sosyal ağ, ilişki kurmak ve bilgi edinmek açısından müthiş olanaklar sunsa da sanal ortamdan oluşturulan arkadaşlıklar gerçek bir dost sıcaklığı ve aidiyet duygusu yaşatamaz. O yüzden dikkatli olmanız gerekmektedir.
- **Sadece yaşıınıza uygun ve bu konuda bilgi içeren web sitelerini ziyaret edin.** Kimi web sayfaları sadece yetişkinler içindir. İnternet dünyasında kendi yaş gruplarınıza ve ilgi alanlarınıza hitap eden siteleri bulabilirsiniz. Ailenizle ve okul öğretmenlerinizle birlikte sizin yaşıınıza uygun ve sizin için güvenli olan İnternet sitelerinin adreslerini belirleyin.

www.sosyalciniz.net

Belirlediğiniz sitelerin adreslerini bilgisayarınızın "sık kullanılanlar" bölümüne kaydedin. Böylece bu sitelere giriş işleminiz daha kolay olacaktır.

- **Kişisel ayarlarınızı düzenleyin.** Paylaşımlarınızın sadece sizi tanıyan kişiler tarafından görülebilmesi için gerekli düzenlemeyi yapın. Öncelikle bilgisayarınızı ve cep telefonunuzu güvende tutmanız gerekmektedir. Bilgisayarınız güvende olursa kişisel bilgileriniz ve sosyal ağlardaki hesaplarınız güvende olacaktır. Böylece kullandığınız medya aracının "gizlilik" ayarları ile paylaşımlarınızı kontrol edebilirsiniz.
- **Uygun içerikleri ve fotoğrafları paylaşın.** Profilinizi ya da fotoğraflarınızı görüntüleyen herkesin dostça yaklaşacağını düşünmeyin.
- **Sanal ortamda sizi rahatsız eden şeyleri gerekli yerlere rapor edin.** İnternetteki güvenliğiniz hoş zaman geçirmekten daha önemlidir. Haklarınızı araştırın. Sanal ortamda sizi rahatsız eden konu ya da kişileri nereye şikayet edebileceğinizi öğrenin.
- **Sanal ortamda yaşadığınız iyi ya da kötü şeyleri anneniz, babanız ve öğretmenleriniz gibi güvenilir kişilerle paylaşın.** İnternet sohbetlerinde biri sizden yapmamanız gereken ya da sizi rahatsız eden bir davranışta bulunmanızı isterse sohbeti bırakıp hemen ailenize haber verin ve olayı anlatın. Ailenize güvenin ve kızacaklarını düşünerek korkmayın. Onlar size destek olacaktır.
- **Bilgisayarın önünde uzun süreli hareketsiz kalmayın, kambur oturmayın.** Sırtınızı destekleyecek bir sandalye veya oturma alanı seçin. Işıksız ortamda bilgisayar kullanmayın.
- **İnternet, bilgisayar ve TV karşısında çok fazla vakit geçirmeyin.** Oyuna, kitap okumaya, spora ve sanata vakit ayırın. Bilgisayar kullanma ve TV izleme sürenizi aileniz ve öğretmenlerinizle konuşarak karar verin.

B) Başkalarına Karşı Sorumluluklarımız:

- ✓ **İnternet ortamında başkalarını rahatsız edecek davranışlarda bulunmayın.**
- ✓ Kelimeleri büyük harflerle yazmak düşüncelerimizi karşımızdakine ısrarcı bir şekilde kabul ettirmeye çalışmak hatta bir çeşit saldırganlık olarak anlaşılabilir. Kendi adınıza bu tür bir iletişimden uzak durun ve size karşı bu tarz iletişimde bulunanları uyarın.
- ✓ **Arkadaşlarınızla bile olsa şaka yapmayın** ve herhangi birini korkutmak amacıyla hiç kimse ile tehdit edici bir üslupla iletişim kurmayın. Kötü ve kaba kelimeler kullanmayın. Kibar ve güzel bir dil kullanın.
- ✓ **Bazı web siteleri uygunsuz içeriğe sahiptir.** Bunlar, ayrımcılığa, bağnazlığa ve kabalağa yönlendiren içerik sunarlar. Bu tür web sitelerini kullanmayarak diğer insanlara karşı saygınızı gösterin, empati kurun sorumluluğunuzu yerine getirin.
- ✓ **İnternet ortamında karşılaştığınız farklı fikirlere karşı saygılı davranın.** İnternet ortamında başkaları sizinle aynı fikirde olmayabilir. O yüzden farklı düşüncelere karşı da saygılı olmanız gerektiğini unutmayın ve başkalarını rahatsız edecek davranışlarda bulunmayın.

DİLİN DOĞRU KULLANILMASI

- **Doğru ve uygun bir dil kullanmak**, gazetecilerin haberleri doğru yansıtması medyanın ilkelerine uymak bakımından önemlidir. Dil yaşayan bir varlıktır. Burada doğru ve tarafsız bir dil kullanmak gerekmektedir. Örneğin “Yine mi Adana?” ifadesi genelleme yaptığından yanlış bir ifadedir.
- Diğer taraftan yaşamı çeşitli yönlerden değiştiren ve yeni bir yaşam tarzı yaratan sosyal medyanın sağladığı kolaylıklar ve olanakların yanında olumsuz etkileri de vardır. İstedığınız sözcük ya da kişiyle ilgili bilgiyi saniyelerle ölçülen bir zamanda önünüze serse de sosyal medyanın sınırsız özgürlüğü ile herkes her istediği biçimde yazmaya başladı. Hem kullanıcıların medyaya erişimi hem de iletilerin hedef kitleye ulaşımı inanılmaz bir hıza ulaştı. Bu hız da ayrıntılara özen göstermeyi gereksiz ve anlamsız bir uğraş hâline getirdi.
- Dil, kişiler arası iletişimi sağlayan en önemli araç olduğu için kişilerin birbirlerini iyi anlaması ve etkili bir iletişim için, dilin doğru kullanılması gerekmektedir.
- **Dil, doğru kullanılmadığı takdirde özünden uzaklaşır.** Örneğin “mesaj” yerine “msj”, “selam” yerine “slm”, “tamam” yerine “ok” yazarsak dilimiz yozlaşmaya başlar. O yüzden doğru bir iletişim için tüm medya kanallarında dilin etkili ve düzgün kullanılması gerekmektedir.

MEDYADA KARŞILAŞACAĞIMIZ ZORLUKLAR

İnternet, **eğlenceden bilgi edinmeye, sosyal hayatı zenginleştirmeden, ekonomik çevreye** kadar yeni iş fırsatlarının doğmasını sağlar. Kaptan Nemo’nun 20.000 fersah denizaltında yaptığı yolculuk günümüzde İnternet’te saniyelerle yapılmaktadır. Sanal dünya olarak adlandırılan İnternet platformlarının bu hızı ile insanoğlunun günlük yaşamının bir parçası hâline gelmeye başlaması bu platformlardaki risklerin de gerçek hayat problemlerine dönüşmesine neden olmuştur.

- İnsanlar internette gerçek dünyadan çok daha fazla risk ve zararla karşılaşabilir. Bunlar şunlardır:

Uygunsuz İçerik:

- İnternet’te **nefret, ayrımcılık** veya **şiddet** içeren pek çok içerikle karşılaşabilirsiniz. Tehdit barındıran, bireyin kendisine ve başkalarına zarar vermesine neden olan içeriklere dikkat etmelisiniz.

İnternet Bağımlılığı:

- ✓ Eğer İnternet’te önceden planladığınızdan daha fazla vakit geçiriyorsanız,
- ✓ İnternet’te çok zaman geçirmekten dolayı günlük işlerinizi ihmal ediyorsanız,
- ✓ İnternet’in heyecanını dostlarınızın yakınlığına sıklıkla tercih ediyorsanız,
- ✓ İnternet’e fazla zaman ayırmanızdan dolayı notlarınız ya da okul ödevleriniz aksıyorsa,
- ✓ Gerekli olan bazı şeyleri yapmadan önce, ilk iş olarak İnternet’e bakıyorsanız,
- ✓ Hayatınızdaki diğer kişiler İnternet’e ayırdığınız zamanın fazlalığından şikâyet ediyorsa İnternet bağımlısı olmuş olabilirsiniz.

Sanal Dolandırıcılık:

- İnternet koca bir dünyayı telefonumuza ve tabletimize sığdırmış ancak bu durum İnternet dolandırıcılarının da işlerini kolaylaştırmıştır. Özellikle sosyal ağları kullanarak insanları dolandırmaktadırlar.
- Maillerde yer alan bilgileri kullanarak insanları zarara uğratmak mümkün olduğu gibi aynı zamanda çalınan sosyal medya hesabından, hesabı çalınan kişinin arkadaşlarına ya da akrabalarına mesajlar atılarak kendilerinden para istenmektedir.

Kimlik Hırsızlığı:

- Kimlik kartı, kredi kartı, banka kartını çalarak, posta kutusundan, çöp kutusundan belge aşırarak ya da cep telefonundan ya da bilgisayardan dosya kopyalayarak kimlik bilgilerinizin çalınmasına **kimlik hırsızlığı** denir. Bu kişiler sizin çıkarlarınıza zarar verip yaptıkları dolandırıcılıklarda sizin adınızı kullanabilirler.

Taciz ve Siber Zorbalık:

- **Siber zorbalık**, genellikle çocukların ve gençlerin İnternet'teki sosyal paylaşım alanlarında özel bilgilerinin ele geçirilerek tehdit edilmesi, aşağılanması, utandırılması ve taciz edilmesidir.
- Kötü niyetli kişilerden dolayı İnternet ağlarınız kilitlenebilir, bilgisayarlarınız çökebilir, ele geçirilen şifreler ile maddi kazanç sağlanabilir. Bu yüzden sosyal medya kullanımına dikkat etmeli ve başkaları tarafından kullanılacak özel bilgilerin sosyal medya hesaplarında kullanılmaması için önlemler almalısınız.

2. MEDYA KULLANICISININ HAKLARI

İnsan, mutlu bir hayat sürdürebilmek için çeşitli ihtiyaçlarını gidermek ister. İhtiyaçlarını giderdiğinde rahatlık, gideremediğinde rahatsızlık duyar. Bu noktada önemli olan isteklerimizin hangilerinin gerçekçi ve zorunlu olduğunu, hangilerinin olmadığını belirlemektir. Bu sebeple insan sürekli bir farkındalık içinde uyanık, canlı, eleştirel ve gerçekçi bir bakışla ihtiyaçlarını doğru bir şekilde tanımlamalıdır. Birey, medyanın gündelik hayatta işlevlerini esas alarak kendisi için uygun olanları tercih ettiğinde bu ihtiyaçlarını karşılayabilir. Burada önemli olan nokta **bireyin medyayı kullanırken sorumluluklarının bilincinde olması kadar haklarının da olduğunu ayırdına varmasıdır.**

Bu haklar ise şunlardır:

Bilgi Edinme Hakkı:

- Bilgi ve enformasyon kaynağı olarak anne, baba, okul, öğretmen ve kitap vb. faktörler eski rollerini korumakta zorlanmaktadırlar. Zira medyanın hızla gelişip birçok alanda egemenlik kurduğu günümüzde roller de değişim geçirmek zorunda kalmaktadır.
- Bu çerçevede her bireyin bilgi ve enformasyon kaynağı olarak doğru ve güvenilir medya kanallarını arayıp bulmak, ulaşılan bilgi ve haberin güvenilir olup olmadığını değerlendirmek en birincil haklarından biridir.

Düşüncelerini Özgürce İfade Etme Hakkı:

- Düşünce özgürlüğü, insanın sahip olduğu fikirlerini açıklama özgürlüğüdür. Düşüncenin özgür olması gerektiği, insanlığın yaşadığı deneyimler sonucunda elde ettiği en önemli kazanımlardan biridir. Medya ise bireyin özgürlükçü yapısına zarar vermeden bu hakkı kullanmak için olanak sunan en önemli platformlardan biridir.

İletişim Kurma Hakkı:

- İletişim, belirli araçlar kullanarak, bilgi, duygu, düşünce ve tutumların karşılıklı aktarılmasıdır. İnsanoğlu, var olduğu günden bugüne kadar iletişim kurmak için çeşitli araçlara başvurmuştur. İletişim geçmişten bugüne kadar sürekli gelişmektedir. Medya aracılığı ile iletişim eskisine oranla çok daha kolay ve yaygındır.

Eğlenme Hakkı:

- Eğlenme hakkı, kişinin en önemli haklarından biridir. Birey genellikle bu hakkını medya organları ile giderir. Her bir medya, her farklı uygulama kendisine has özellikler çerçevesinde kullanıcıya eğlendirici bir içerik sunar. Medya takipçileri açısından bakıldığında medyanın eğlence aracı olarak kullanılmasının maliyeti az ve yaygınlığı oldukça fazladır.

DİJİTAL HAKLARIMIZ

İnternet kavramı, ülkemizde ilk olarak 90'lı yılların başlarında karşımıza çıkmaya başlamış ve kısa süre içerisinde toplumda yaşayan her birey için önemli ve anlamlı bir etken olmuştur. Hayatımızda önemli olan bu teknoloji ürününün olumlu ve olumsuz yönlerinin bilinmesi gereklidir. İnternet kullanırken dijital haklarımızın bilincinde olmak oldukça önemlidir.

Dijital haklar, bireylerin dijital medyada bilgisayar ve diğer elektronik cihazlar ya da iletişim ağlarıyla bilgiye erişme, ileti oluşturma ve yayımlama özgürlüğünü ifade eder. Bu hak, internet ortamında gizlilik, ifade özgürlüğü gibi mevcut hakların korunması ve gerçekleştirilmesiyle ilgilidir.

Dijital haklar şunlardır:

1. İnternet erişimi temel bir haktır.
2. Devlet bu hakkı koruma altına almak ile sorumludur.
3. İnternete, mümkünse ücretsiz ya da az bir ücret karşılığında ulaşmak herkesin hakkıdır.
4. Evrensel bir ortam olan İnternet dünyasında ulusal bir ayrımcılık olmadan her kullanıcı eşit haklara sahiptir.
5. Kamu sorumluluğu olarak İnternet'in güncel bilgileri eğitim sisteminin içerisinde bulundurulmalıdır.
6. İnternet'in altyapısı herkesin görebileceği şeffaf bir şekilde kuruluşlar tarafından ulaşılabilir olmalıdır.
7. Her kullanıcının seçme hakkı vardır.
8. İnsanlar sanal ortamda gerçek kimliklerini açıklanmaya zorlanamaz.
9. İnternet kullanıcılarının kişisel bilgilerini yönetme hakkı vardır. Bunları silmek, düzenlemek, yayınlamak ya da kaldırmak kişinin kendi kontrolünde olmalıdır.

SOSYAL MEDYAM

- **Sosyal medya**, herkesin yaratıcılığına ve paylaşımına açık, ana akım medyaya oranla çok daha ucuz ve hızlı yeni medya anlayışıdır.
- Kullanan kişilerin paylaşım yapmalarına ve başkalarının paylaşımlarını görmelerine olanak sağlar. Bireylerin, grupların, kuruluşların üretimlerini, düşüncelerini, fikirlerini, olaya bakış açılarını, günlük yaşamlarını, fotoğraflarını özgür bir biçimde paylaşabilecekleri bir platformdur. Benzer ilgi alanlarına sahip kişilere sosyal ağlar, bloglar, forumlar ve içerik blogları gibi öğelerden oluşan ortamlarda paylaşım, arkadaş edinme ve görüş bildirme olanakları sağlar.
- Günümüzde birçok insan İnternet'i ve sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. Böylelikle bilgiye erişim eskiye oranla çok daha kolay ve hızlıdır. Bireyler haber sitelerine ya da bloglara girmeden doğrudan sosyal medya aracılığı ve kendi oluşturdukları çevreden gelen bilgiler ile gündemden haberdar olmaktadır. Geleneksel medyada genelde iletişim tek taraflıdır. Sosyal medyanın geleneksel medyadan en önemli farkı ise karşılıklı etkileşimdir. Kullanıcı kendi yorumlarını yapabilmekte ve isterse çevresi ve arkadaşları ile paylaşabilmektedir.

Sosyal Medyanın Özellikleri:

1. Zamandan ve mekândan bağımsızdır.
2. Sınırsız iletişim vardır.
3. Serbestlik vardır. Birey kendi önemseydiği olayları istedikleri kişilerle sosyal ağlarda paylaşabilir.
4. Dijital bir zemini vardır. Hızlı ve eş zamanlı bir veri-bilgi paylaşımına olanak sağlar.
5. Sosyal medyanın etkisi çok kuvvetlidir. Bir anda ortak bir payda altında gruplar toplanabilir ve fikir alışverişi sağlarlar.
6. Bir sosyalleşme zeminidir. Artık, kişiler çevreleri ile ilgili yeni bir şeyler öğrenmek için sosyal medya uygulamalarına başvurmaktadır.
7. Sosyal medya, dili, kuralları, ilkeleri, davranış kalıpları olan bir kültüre sahiptir.
8. Sosyal medya otokontrolü olan bir alandır.
9. Sosyal medya çeşitliliktir.
10. Sosyal medya mizahtır.

SOSYAL MEDYA VE KATILIM HAKKI**Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi**

- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenen sözleşme 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, "koruma", "yaşatma", "geliştirme" ve "katılım" olmak üzere dört temel prensip üzerine hazırlanmıştır.
- Türkiye de diğer birçok devlet gibi sözleşmeyi imzalamış ve 2 Ekim 1995'te uygulamaya başlamıştır. Sözleşmeyle çocuk haklarının korunması amaçlanmıştır ve taraf devletlerin sözleşme maddelerine kesinlikle uymaları gerektiğine karar verilmiştir.

www.sosyalciniz.net

- Çocukların demokrasiye uygun yetişkinler olarak hazırlanması gerekmektedir. Demokrasinin en önemli özelliklerinden biri de **her bireyin görüşlerini serbestçe ifade edebilmesidir**.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12. maddesi "**Çocuğun Katılım Hakkı**" bu ilkeyi amaç edinmiş ve her çocuğun kendisiyle ilgili konularda görüşlerini serbestçe ifade etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Çünkü artık çocuklar pasif alıcı değildirler. Kendi hayatlarını etkileyen kararları almada aktif bir rol oynamaları gerekmektedir. Böylece çocuklar yaşamlarını etkileyen konularda da söz sahibi olma haklarını elde ederler. Sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişkinliğe hazırlanmaları amacıyla, çocuklara daha çok katılma fırsatının da verilmesi gerekir.

BİLGİ HAZINESİ
Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
Madde 12: Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır.
Madde 13: Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir. Bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.

- Ülkemizde milyonlarca çocuk bulunmaktadır. Her çocuğun duygu ve düşüncelerini hem sözlü ve hem de yazılı özgürce ifade edebileceği bir alan vardır. Bu da sosyal medyadır. **Web günlüğü** (blog) sayesinde duygu ve düşüncelerimizi ifade edebilir, yazdığımız şiirleri ve öyküleri yayımlayabiliriz. **Videolog** (vlog) sayesinde yaptıklarınızı ve yaşadıklarınızı çektiğiniz izletilerle yayımlayabilirsiniz. Böylelikle birçok kişiye ulaşmış oluruz.

MEDYA OKURYAZARLIĞI SÖZLÜĞÜ
VLOG NEDİR
• Log İngilizcede "seyir defteri, günlük ve kayıt" anlamına gelmektedir. İnternet ile birlikte "weblog" ve sonrasında "blog"lar ortaya çıktı. Kişiler, bu blogları yazdıkları yazıları, şiirleri, anıları, gezileri ve günlük hayata dair söylemek istediklerini çevrim içi paylaştıkları bir alan olarak kullanmaya başladılar. Basit bir kayıtle ve ücret ödenmeden kendi sayfanızı oluşturmak oldukça kolaylaştı. • "Vlog" ise yaptıklarınızı ve yaşadıklarınızı çektiğiniz videolar aracılığı ile anlatma yöntemidir. Kendi düşüncelerinizi, anılarınızı, gezilerinizi çektiğiniz izletiler yoluyla video paylaşma sitelerinde kendi adınıza açtığınız hesapta paylaşabilirsiniz. • Vlog kullanıcıları vlogger (vilogır) olarak adlandırılır. Takipçilerinizle bu ürünleriniz hakkında konuşabilir ve bilgi paylaşımında bulunabilirsiniz.

Sosyal Medya Okurunun Hakları

1. İsteddiği zaman çevrim içi olma hakkı
2. Düşüncelerini özgürce ifade edebilme hakkı
3. Yazdıklarını istediği zaman silme hakkı
4. Bir yazının tamamını okumama hakkı
5. Dünyada istediği yerde olma hakkı
6. İsteddiği haberi istediği yerden okuma hakkı
7. Dünyanın istediği yerinden istediği kişiyle sohbet etme hakkı
8. İstemediğinde çevrim içi olmama hakkı

3. MEDYANIN ETKİLERİ

Bilim insanları ve halk, medyayı çoğu kez iki farklı biçimde görmektedir: Bir taraf medyanın çok olumlu olduğunu düşünür. Bu kesime göre medya çocukların hayatını zenginleştirir ve çocuklarda olumlu davranışlar geliştirir. Çocukların düş gücü ve yaratıcılıkları medya sayesinde harekete geçer, eğitim ve bilgileri medya ile artar. Bir kesim ise medyanın duyguları tepkisizleştireceğine inanır. Düş gücünü ya da esneklik yeteneğini kısıtlayacağını ve başkalarını incitecek şekilde umursamazlık geliştireceğini düşünür. Yine bu kesime göre medya yıkıcı davranışları yüreklendirir ve şiddete karşı duyarsız kılar, ahlaki değerlerin yozlaşmasına neden olur. Bu kesim medyanın toplumsal kayıtsızlığa yol açacağına dair büyük bir kaygı taşır.

MEDYA OKURYAZARLIĞI SÖZLÜĞÜ**BİLİŞİM SUÇU**

- **Bilişim suçları;** bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi iletişim araçları üzerinden veya başkalarına ait kredi kartı üzerinden elektronik ortamda işlenen her türlü suç olarak tanımlanabilir.

Teknolojinin gelişimiyle birlikte bilişim suçlarıyla da tanıştık. Son yıllarda hızla artış gösteren bu suçlar her alanda karşımıza çıkıyor, hiç beklemediğimiz şekilde işleniyor. Ülkemizde bilişim suçlarıyla ilgilenen kolluk kuvvetleri ve adli merciler bulunmaktadır.

Başlıca bilişim suçları şunlardır:

- E-mail şifresini değiştirme yoluyla bilişim suçu
- Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu veya erişilmez kılma
- Bilişim sistemi kullanmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık suçu
- Bilişim sistemi üzerinden kredi kartının kötüye kullanılması
- Bilişim sistemine girme yoluyla şantaj ve özel hayatın gizliliğini ihlal
- İnternet bankacılığı yoluyla dolandırıcılık
- İnternet üzerinden fotoğraf ve kişisel bilgilerin izinsiz kullanılması

www.sosyalciniz.net

Bilişim suçları ile karşılaştığımız durumlarda başvuracağınız bazı kurum ve kuruluşlar:

➤ <https://www.internetyardim.org.tr/>

İnternet Yardım Merkezi, kullanıcıların İnternet'in bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı kapsamında yaşadıkları problemlere yönelik çözüm önerileri sunmaktadır.

➤ <http://www.siber.pol.tr/> / siber@egm.gov.tr

Herhangi bir bilişim sistemine hukuka aykırı bir şekilde girilmesi, sistemde verileri silinmesi, şifrelenmesi, şifrenin ele geçirilmesi, veri eklenmesi, sistemin kullanımının engellenmesi, özel hayatın gizliliğine müdahale edilmesi, iletişimin engellenmesi gibi suçlarla mücadele eder.

➤ <https://tuketicisikayeti.gtb.gov.tr>

Tüketici Bilgi Sistemi üzerinden tüketici haklarına ilişkin güncel haber, etkinlik ve duyurulara ulaşabilirsiniz Tüketici Hakem Heyetlerine ilişkin iletişim bilgilerine de ulaşabilmektedir. İsterseniz, tüketici olarak şikayette de bulunabilirsiniz.

➤ <https://www.ihbarweb.org.tr>

Bilgi İhbar Merkezi, 04/05/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 10. maddesinin 4. fıkrasının (d) bendi uyarınca, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından kurulmuştur.

➤ **İzleyici Temsilcisi (Ombudsman)**

İdarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde hukuka ve hakkaniyete uygun yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir kamu kurumudur. Ombudsman'a şikayet dilekçeleri posta, elektronik posta, faks, elektronik sistem yoluyla gönderilebilir. İllerde valilik, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuru yapılabilir.

MEDYA OKURYAZARLIĞI SÖZLÜĞÜ

ÇOCUK DOSTU MEDYA

Hayatımıza yeni bir kavram girdi: "Çocuk Dostu Medya." Medyanın en sorunlu, karmaşık alanlarından biri çocuk medyasıdır. "Çocuk Dostu Medya", çocuk haklarını temel alan, bu doğrultuda medya içerikleri geliştirmeyi, çocuğu medyanın olumsuz etkilerinden korumayı, çocuğu geliştirmeyi, eğitmeyi, ona hak ve sorumluluklarını öğretmeyi amaçlar.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Sorunlu gördüğünüz medya içerikleriyle ilgili düşünce ve şikâyetlerinizi iletebileceğiniz kurum ve kuruluşlar olduğunu biliyor musunuz?

- Şikâyet konunuz bir yayın olabileceği gibi bir görsel de olabilir.
- Medyada tanıtılan ürünler anlatıldığı gibi olmayabilir.
- Başlık ve haber içeriği yanıltıcı olabilir.
- İnternet üzerinden yapılan alışverişlerde aldatılabilirsiniz.
- Medyada verilen bir haber yanıltıcı olabilir.
- Medyada verilen haber güncel olmayabilir.

GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMI İÇİN

1. İnternet ve bilgisayarda çok fazla vakit geçirmeyiniz. Oyuna, kitap okumaya, spora ve sanata vakit ayırmalısınız. İnternet ve bilgisayar kullanma sürenizi diğer işlerinize göre kendiniz ayarlayınız.
2. Bilgisayarın başındayken dik oturun, hareketsiz kalmayın, koltuğunuz sırtınızı desteklesin. Karanlık ortamda bilgisayar kullanmayınız.
3. Güvenli olan İnternet sitelerinin adreslerini ailenizle belirleyiniz.
4. İnternet ortamında tanıştığınız kişiler size kendilerini farklı tanıtabilirler. Tanıştığınız bu kişilerle ilgili ailenize bilgi verin. Sizi İnternet ortamında rahatsız eden kişileri ailenize söyleyiniz ve 112'ye bildiriniz.
5. İnternet ortamında kişisel bilgilerinizi vermemeniz gerekir. Hiçbir zaman adınızı, adresinizi, telefon numaralarınızı, şifrelerinizi paylaşmamalısınız. Kimlik çalınması ya da dolandırılma söz konusu olursa ihbar.bilisim@iem.gov.tr adresine e-posta atabilir ya da 0212 636 2973 numaralı telefondan Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğüne başvuruda bulununuz.
6. İnternet sohbetlerinde sizi rahatsız eden görüntü, ses ve yazılar yer alırsa hemen ailenize söyleyiniz. Sizin için zararlı içeriğe sahip (şiddet, taciz, müstehcenlik...) siteler için, ihbar@ihbarweb.org.tr adresine, 0312 586 55 00 numaralı telefona ihbarda bulununuz.
7. İnternet sitelerindeki bütün etkinliklerin (Oyun, yarışma, yazışma...) yaşınıza uygun olup olmadığını mutlaka büyüklerinize danışınız.
8. Bilgisayarınıza yükleyeceğiniz veya indireceğiniz programlara ve içeriklere ailenizle karar veriniz, büyüklerinize sormadan İnternet ortamında alışveriş yapmayınız, kredi kartı bilgilerinizi vermeyiniz.
9. İnternet ortamında hiç kimseye karşı tehdit edici bir dil kullanmayınız.
 - Kibar bir dil kullanınız.
 - İnternet ortamında büyük harflerle yazı yazmak bağırarak, kabalık anlamına gelebilir.
 - Size karşı böyle tutumlar sergileyenler olursa ailenize haber veriniz.
10. Eviniz dışında İnternet'e giriyorsanız, bu yerin neresi olduğu hakkında ailenizi bilgilendiriniz. Sizin için uygun olmayan, sağlıksız ortamlara girmeyiniz. 12 yaşından küçük çocukların İnternet kafelere girmeleri kanunen yasaktır.

4. İNTERNET'İN GETİRDİKLERİ

- Yapılan araştırmalara göre ülkemizde İnternet kullanımı hızla artmakta ve kullanım amaçları arasında sosyal medya ilk sırada yer almaktadır. İnternet'i kullanan bireylerin kişisel amaçla kamu kurum/ kuruluşları ile iletişime geçmek veya kamu hizmetlerinden yararlanmak için İnternet'i kullanma oranı %61,8'dir. Bu oran her yıl 9-10 puan artmaktadır. Kullanım amaçları arasında kamu kuruluşlarına ait web sitelerinden bilgi edinme ise %54,8 ile ilk sırayı aldı. İnternet üzerinden alışveriş ve benzeri işlemlerden daha hızla artan kamu hizmetlerinden yararlanma eylemi, devletin iş yükünü azaltıyor ve kullanıcıya zaman kazandırıyor

Ülkemizde

- ✓ Her on hanenin sekizi İnternet erişim imkânına sahip.
- ✓ İnternet kullanan bireylerin oranı %66,8 oldu.
- ✓ Genişbant İnternet erişim imkânı %78,3 oldu.
- ✓ Bireylerin %42,4'ü e-devlet hizmetleri kullandı.
- ✓ Her dört kişiden biri İnternet üzerinden alışveriş yaptı.

SOSYAL MEDYANIN GÜCÜ

- Birçok insan tarafından kullanılan **sosyal medya artık insan hayatının en önemli parçası** oldu. Bu nedenle sosyal medyanın, eğitimden politikaya, ekonomiden sanata, çok önemli ve etkili bir gücü bulunmaktadır. Sosyal medya, ülkenin ve dünyanın gündemini oluşturacak kadar etkili bir alandır. Şirketler, resmî kuruluşlar, gazeteler, bankalar varlıklarını sürdürebilmek için sosyal medyada yer almak çabası içindedirler.
- **İnsanlar sosyal medyayı güncel konulardan uzak kalmamak için kullanırken takip ettiklerine karşı tepkilerini, beğenilerini direkt belirtebilmektedirler.** Sosyal medyada ilgi alanları dışındaki konularla zaman kaybedilmez ve o alanla ilgili görüş ve yorumlar rahatlıkla takip edilebilir. Dileyen herkesin katılım sağlaması, içeriğin renkli ve güçlü olmasına yardım etmektedir.
- **Sosyal medya, kullanıcıların ürettiği içerik bakımından en özgür oldukları ortamlardan biridir.** Hayatımızın büyük bir alanını kaplayan sosyal medya, içinde sonsuz bir bilgi bankası barındıran ve aynı gün içinde yüklenen milyonlarca video, yazı vb. ile gün geçtikçe daha da devleşen bir ağıdır. Bu gücü nerede, nasıl kullanacağımızı bilmek önem taşımaktadır.
- İnsanlık tarihi boyunca hep var olan iletişim artık yeni bir boyut kazanmıştır. Hızla değişen teknoloji, giderek artan istek ve ihtiyaçlar birtakım iletişim araçlarının gelişmesini sağlamıştır. Bu iletişim araçları artık günümüzde iyice popüler olan İnternet ve İnternet üzerinden sosyal paylaşım ağlarıdır. İnsanlar İnternet ve sosyal ağlar sayesinde yeni iletişim fırsatları keşfetmişler ve kullanmaya başlamışlardır. Geleneksel kitle iletişim araçlarından farklı olarak sosyal medya kullanımı hızla genişleyen bir etki alanı yaratmaktadır. **Sosyal ağlar insanlara, düşüncelerini ve eserlerini paylaşacakları imkânlar yaratmakta, paylaşım ve tartışmanın esas olduğu bir medya sunmaktadır.**
- Sosyal medya olarak kullandığımız bu ortamlar, kullanıcı tabanlı olmasının yanında kitleleri ve insanları bir araya getirmesi ve aralarındaki etkileşimi arttırması bakımından da önem taşımaktadır. Kurum ve kuruluşlar da artık ulaşmak istedikleri hedef kitlelere sosyal medya aracılığıyla ulaşmakta ve mesajlarını bu yolla iletebilmektedir.
- **Sosyal medyayı yalnızca kişiler değil, kurumlar da hem kurum içi iletişim hem de kurumsal görünürlük sağlamak amacıyla kullanmaktadır.** Bu, iletişimin hızlı ve katılıma açık olarak sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Her geçen gün artan kullanıcı sayısı sosyal medya artık hayatımızın bir parçası hatta odak noktası hâline gelmiştir.

Bu notlar Medya Okuryazarlığı Ders Kitabından derlenmiştir...